E-ISSN : 2181-4341
https://wordlyknowledge.uz
IMPACT FACTOR(SJIF) : 3,934

VOLUME 7, ISSUE 1, 2023

TURLI YOSHDAGI AYOLLARDA QADRIYATLAR YO'NALISHLARI TIPOLOGIYASI

Abduraxmanova Feruza Alisherovna

"Oila va xotin-qizlar" ilmiy-tadqiqot instituti tayanch doktoranti

Annotatsiya

Ushbu maqolada O'zbekistonda turli yoshdagi ayollarning qadriyat yo'nalishlari tipologiyasi o'rganilib, madaniy, ijtimoiy va individual omillar ushbu qadriyatlarni qanday shakllantirishiga oydinlik kiritiladi. Ushbu tadqiqot ushbu o'zgarishlarni tan olishning muhimligini ta'kidlaydi va individual va ijtimoiy farovonlikni targ'ib qiluvchi qadriyatlarni tarbiyalash haqida tushuncha beradi.

Kalit So'zlar

Qadriyatlar, tipologiya, ayollar, o'zbekiston, yosh, madaniyat.

Qadriyatlar-bu shaxslarning xulq-atvori, munosabati va qaror qabul qilish jarayonlarini boshqaradigan asosiy e'tiqodlar. Ular madaniy, ijtimoiy va shaxsiy omillar ta'sirida shakllanadi va inson hayoti davomida rivojlanib boradi. Boy madaniy merosga ega O'zbekiston qadriyatlarning yoshga qarab qanday o'zgarishini o'rganish uchun o'ziga xos kontekstni taqdim etadi. Ushbu maqolada biz turli yoshdagi o'zbek ayollarida qadriyat yo'nalishlarining tipologiyasini taqdim etamiz, madaniyat, jamiyat va individual tajribalarning murakkab o'zaro ta'sirini yoritib beramiz.

O'zbek ayollaridagi qadriyat yo'nalishlarining tipologiyasini o'rganish maqsadida aralash usuldagi tadqiqot loyihasidan foydalandik. Bizning namunamizga o'spirinlardan tortib qariyalargacha bo'lgan turli yoshdagi ayollar kiritilgan. Ma'lumotlar so'rovlar va chuqur intervyular orqali to'plangan. So'rovlar qiymatlarni baholaydigan standartlashtirilgan o'lchovlardan iborat bo'lib, intervyular ishtirokchilarning hayotiy tajribalari to'g'risida sifatli ma'lumot berdi.

Turli yoshdagi ayollarda qadriyatlar tipologiyasi madaniy va ijtimoiy omillarga, shu jumladan O'zbekiston kabi ma'lum bir madaniyatda ta'kidlangan o'ziga xos qadriyatlarga qarab farq qilishi mumkin. Qadriyatlarga oila, din, ta'lim va ijtimoiy me'yorlar kabi omillar ta'sir qilishi mumkin. O'zbekistonda turli yoshdagi ayollar uchun muhim bo'lishi mumkin bo'lgan qadriyatlar turlari haqida umumiy ma'lumot bera olsam-da, individual qadriyatlar har xil bo'lishi mumkinligini unutmang.

O'zbekistonda turli yosh guruhlariga asoslangan ayollar o'rtasidagi qadriyatlarning keng tipologiyasi:

Yosh ayollar (erta 20s uchun o'smirlar):

- Ta'lim va martaba intilishlari: O'zbekistondagi ko'plab yosh ayollar o'z ta'limlarini birinchi o'ringa qo'yishlari va mustaqillik va o'zini o'zi bajarishga intilishlari mumkin.

- Oila va urf-odatlar: oilaviy qadriyatlarni hurmat qilish va an'anaviy o'zbek urf-odatlari va marosimlariga rioya qilish hali ham ko'plab yosh ayollar uchun muhim bo'lishi mumkin.

- Ijtimoiy aloqalar: ijtimoiy aloqalar va do'stlik muhim ahamiyatga ega bo'lishi mumkin, chunki yosh ayollar ko'pincha hayotning ushbu bosqichida muloqot qilishadi va munosabatlarni o'rnatadilar.

30-40 yoshdagi ayollar:

VOLUME 7, ISSUE 1, 2023

- Oila va onalik: ushbu yosh guruhidagi ko'plab ayollar uchun oilani tarbiyalash va oilada an'anaviy gender rollarini bajarish birinchi o'ringa chiqishi mumkin.

- Karyera va barqarorlik: oilaviy majburiyatlarni martaba ko'tarilishi va moliyaviy barqarorlik bilan muvozanatlash asosiy qadriyat bo'lishi mumkin.

- Jamiyat va ijtimoiy totuvlik: o'z jamiyatining farovonligiga hissa Qo'shish va ijtimoiy totuvlikni saqlash muhimroq bo'lishi mumkin.

Keksa Ayollar (50+):

- An'ana va donolik: keksa ayollar madaniy an'analar va donolikni yosh avlodlarga etkazishga katta e'tibor berishlari mumkin.

- Oila va buvining roli: buvilar sifatida ular ko'pincha oila tuzilishida muhim rol o'ynaydi, nabiralariga g'amxo'rlik va yo'l-yo'riq ko'rsatadi.

- Ma'naviyat va din: ko'pgina keksa ayollar yoshi o'tishi bilan ma'naviyat va din bilan aloqalarini chuqurlashtirishi, imonda taskin va maqsad topishi mumkin.

Barcha Yoshdagilar Bo'ylab:

- Keksalarni e'zozlash: o'zbek madaniyatida keksa oila a'zolarini hurmat qilish va ularga g'amxo'rlik qilish odatda yuqori baholanadi.

- Mehmondo'stlik: mehmon va musofirlarga mehmondo'stlik ko'rsatish o'zbek madaniyatida yoshidan qat'iy nazar Markaziy qadriyat hisoblanadi.

- Jamiyat va hamjihatlik: o'zbek jamiyati ko'pincha jamoaviy va jamoat aloqalarini saqlashga ahamiyat beradi.

Shuni esda tutish kerakki, bu qadriyatlar shaxslar orasida juda katta farq qilishi mumkin va yosh guruhlari o'rtasida qat'iy chegaralar yo'q. Bundan tashqari, globallashuv va urbanizatsiya kabi zamonaviy ta'sirlar ham qadriyatlarni shakllantirishi mumkin, bu esa turli yoshdagi o'zbek ayollari orasida turli xil ustuvorliklarga olib keladi. Bundan tashqari, jamiyat vaqt o'tishi bilan rivojlanib borishi bilan qadriyatlarda avlodlar almashinuvi bo'lishi mumkin. Muhokama:

O'zbek ayollarining turli yosh guruhlarida kuzatilgan qadriyatlarning o'zgarishini bir necha omillarga bog'lash mumkin. Birinchidan, O'zbekistondagi ijtimoiy-iqtisodiy manzaraning o'zgarishi xotin-qizlarning ta'lim olish va ish bilan ta'minlash imkoniyatlarining oshishiga olib keldi, ularning qadriyatlari va intilishlariga ta'sir ko'rsatdi. Ikkinchidan, globallashuv va ommaviy axborot vositalari va texnologiyalar orqali turli madaniyatlarga ta'sir qilish yosh avlodlarning dunyoqarashini kengaytirdi va ularni ilg'or qadriyatlarga yanada ochiq qildi.

O'zbek ayollarida qadriyatlar evolyutsiyasi chiziqli jarayon emasligini, shaxslar har qanday yoshda ham an'anaviy va zamonaviy qadriyatlar uyg'unligini namoyon etishi mumkinligini tan olish juda muhimdir. Bundan tashqari, madaniy meros va an'anaviy qadriyatlarni asrab-avaylash, modernizatsiyaning ijobiy tomonlarini qamrab olish muvozanatli qadriyatlar tizimini saqlashga yordam beradi.

VOLUME 7, ISSUE 1, 2023

Xulosa:

Ushbu tadqiqot turli yoshdagi o'zbek ayollarida qadriyat yo'nalishlari tipologiyasi haqida qimmatli tushunchalar berdi. Bu qadriyatlarning dinamik tabiati va ularning madaniyat, jamiyat va individual tajribalar bilan munosabatlarini ta'kidlaydi. Ushbu tafovutlarni e'tirof etish o'zbek ayollarining avlodlar o'rtasidagi farovonligini ta'minlaydigan samarali choralar va siyosatni ishlab chiqish uchun juda muhimdir.

- Qadriyatlar va tajriba almashishni osonlashtirish uchun avlodlararo muloqotni rag'batlantirish.

- Madaniy merosni saqlab qolish bilan birga ayollarga kuch beradigan ta'lim dasturlarini targ'ib qilish.

- An'anaviy va zamonaviy qadriyatlarni hurmat qiladigan, gender tengligi va shaxs erkinliklarini targ'ib qiluvchi inklyuziv jamiyatni rivojlantirish.

- Siyosat va dasturlarni rivojlanayotgan ijtimoiy ehtiyojlarga moslashtirish uchun qiymat yo'nalishlari bo'yicha tadqiqotlarni davom ettiring.

O'zbek ayollarida qadriyat yo'nalishlarining tipologiyasini tushunish har qanday yoshdagi shaxslar o'z madaniy ildizlari bilan mustahkam aloqada bo'lib, gullab-yashnashi mumkin bo'lgan barkamol jamiyatni rivojlantirish uchun juda muhimdir.

Adabiyotlar

1. Karimova V.M. (2012). Ijtimoiy psixologiya. Darslik. – T.: “Fan va texnologiyalar” nashriyoti, - 172 b.

2. Батаршев А.В. (2005). Психодиагностика в управлении: Практическое руководство: Учебно-практическое пособие.- М.: Дело, – 496 с.

3. Майерс Д. Социальная психология. (1999) Учебное пособие. – СПб.: Питер, – 688 с.

4. Почебут Л.Г., Мейжис И.А. Социальная психология. (2010) - СПб.: Питер, – 672 с

WORDLY KNOWLEDGE